

ЗЛАТКО ГРУШАНОВИЋ, ДИРЕКТОР ЗАВОДА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Наставника ништа не може да замени

Кроз читаву историју ништа није заменило наставника. Технологија му је само омогућавала квалитетнији рад, а тај квалитет се увек своди на једно – социјално-емоционалну интеракцију наставника и ученика. Будућност нашег образовања почива на тројству: флексибилан курикулум, оснажен наставник и одговорна примена вештачке интелигенције

Стране 6–7

ДИРЕКТОРКА ЧЕТРНАЕСТЕ БЕОГРАДСКЕ ГИМНАЗИЈЕ МАРИЈА МИЛЕТИЋ

Вредности које одолевају времену

Данас је Четрнаеста београдска гимназија препознатљива по интердисциплинарној настави, снажној културној и јавној активности, међународним пројектима и подршци коју пружа ученицима за развој свих њихових интересовања, талената и компетенција. Школа је место где се наставни садржаји повезују с реалним друштвеним темама и где ученици имају простор да буду активни ствараоци, а не само пасивни примаоци знања

Стране 8–9

Педагошка пракса

УГЛЕДНА ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ

Идеје мењају свет

ТЕМАТСКИ ДАН ПОСВЕЋЕН ДОМАЋИМ ЖИВОТИЊАМА

Забавно повезивање знања

ЧАС СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Драматизација народне песме „Свети Саво”

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ ПРОЈЕКАТ

Звучна антологија:
Гласови слободе и љубави

Стране 21–28

ИГРАЧКА СА СВРХОМ 2025: „КАЛЕНДАРКО СВЕЗНАЛКО”

Од апстрактног до опипљивог кроз игру

„Календарко свезналко” није само играчка. Он је педагошки осмишљен алат, утемељен на провереним теоријама педагогије и психологије, који детету омогућава да учи на начин који је њему природан – кроз игру, искуство, додир и однос с другима. Може се користити у различитим образовним установама (јаслице, вртићи и основне школе), у саветовалиштима и терапијском раду, у инклузивним и подстицајним програмима и породичном окружењу. Није ограничен на један простор или узраст – он прати дете тамо где се учи, расте и развија, кроз игру, рутину и свакодневне ситуације

Стране 12–14

Додатак у листу и на порталу

КАЛЕНДАР ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА ЗА ШКОЛСКУ 2025/2026. ГОДИНУ
СА СТРУЧНИМ УПУТСТВОМ О ОРГАНИЗОВАЊУ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ УЧЕНИКА ОСНОВНЕ И СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

ЗЛАТКО ГРУШАНОВИЋ, ДИРЕКТОР ЗАВОДА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Наставника ништа не може да замени

Кроз читаву историју ништа није заменило наставника. Технологија му је само омогућавала квалитетнији рад, а тај квалитет се увек своди на једно – социјално-емоционалну интеракцију наставника и ученика. Будућност нашег образовања почива на тројству: флексибилан курикулум, оснажен наставник и одговорна примена вештачке интелигенције

Технолошки напредак и геополитичке промене изазивају „тектонске“ потресе у данашњој цивилизацији, како глобално тако и, више или мање, у свакој појединачној земљи. У турбулентним временима образовање је једна од главних компоненти очувања кохерентности једног друштва. Завод за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ) важан је део нашег просветног система и зато вам, у неколико наставака, кроз разговор с дугогодишњим директором ЗУОВ-а др Златком Грушановићем доносимо новитете у раду ове установе и битне осврте на едукацију код нас и у свету.

Извесна је одлука о протоњству мобилних телефона из учioniца, посебно у светлу најаве забране друштвених мрежа за млађе малолетнике – растуће тренда који се од Аустралије, преко ЕУ, проширио и на друге земље. Шта стручњаци Завода – психолози, едукатори, педагози, методолози... – мисле о забрани друштвених мрежа и одређених других садржаја за малолетнике узраса испод 13 година (14, 15, 16 – у зависности од државе)? Шта се добија, а шта губи?

– Евидентно је да свака прекомерна употреба било чега – па чак и здравих активности – у неком тренутку постаје нездрава. То је дијагноза нашег времена. Ми данас имамо обрнуту ситуацију у односу на пре пар деценија – некада је била родитељска забрана стрипова и она чувена реченица да се „уђе у кућу и учи“, уместо да се буде напољу по цео дан – а данас децу морамо истеривати напоље. Очигледно свет није довољно сазрео да контролише сопствене потребе, оне су постаје јаче од сазнања о последицама.

Говорим у своје име, ослањајући се на здраву логику, искуство и време проведено на овом месту. Што се тиче одговора целе групе стручњака, верујем да се он не би суштински разликовао, пре свега из угла психолога.

Како, онда, таква забрана може да се спроведе?

– Ако кажемо, као што и говоримо, да мобилни апарати нису дозвољени у школама, осим у сврху образовног рада, то очигледно није довољно јер се мера спроводи тек спорадично. Повуцимо паралелу с пушењем – тамо где је забрана апсолутна и доследна, нико не пуши. Коришћење телефона и друштвених мрежа је облик зависности који мења свет у једном нездравом смеру. У свему томе увек постоје три пута: потпуна забрана, контролисано коришћење или потпуно слободан приступ.

То је као родитељско васпитавање – сходно социјално-емоционалној зрелости детета, ми му нешто бранимо или допуштамо, све до момента када више немамо контролу. Тада се, заправо, виде резултати нашег васпитања. Ново доба је донело искушења и опасности, исто колико и благостање. Свака акција има своју реакцију, а оне су резултат тренутних околности.

Искрено, сматрам да све земље света много касне у решавању овог проблема. Прва умрежавања су била наивна и безазлена. Сећам се, као директор основне школе, појаве Твитера и Вајбера – брзо су те мреже постале места вербалног насиља на које школа није могла да утиче. Ми тек последње три године – и ту мислим на целу Европу и свет – говоримо о предмету дигиталног грађанског васпитања, који учи вредностима и понашању у дигиталном свету.

Илустративно речено, то вам је као да смо пустили звер из кавеза, а тек онда почели да пишемо приручник о томе како с њом поступати. За то време звер се умножила. Јединственог рецепта нема, али сваки напор свих друштвених чинилаца смањује снагу тој стихији и спречава да се штета даље шири. Да ли ћемо то моћи потпуно да сузбијемо? Тешко. Али мораћемо да научимо да живимо с тим изазовима, свесни да је потребан континуирани напор свих нас како бисмо пронашли начин суживота.

Колико је реално да се то код нас заиста ускоро и догоди, нарочито после периода интензивног увођења модерних технологија у школске планове и програме?

– Није добра формулација: интензивно увођење технологија у програме. Нисмо уводили технологију у програме, већ смо радили на обукама коришћења нових технологија које би помогле ученицима да достигну планиране исходе.

Кроз читаву историју ништа није заменило наставника. Технологија му је само омогућавала квалитетнији рад, а тај квалитет се увек своди на једно – социјално-емоционалну ин-

Визија српске школе

Ово тројство чини основу образовног система који је спреман за будућност, али утемељен у људским вредностима.

Усмена реч

Камене таблице

Књиге

Паметне табле

ВИ Агенти

НАСТАВНИК (Социјално-емоционална интеракција)

терапцију наставника и ученика. Будућност нашег образовања почива на тројству: флексибилан курикулум, оснажен наставник и одговорна примена вештачке интелигенције.

Савремени програми у Србији су пре девет година прешли с модела пуне репродукције на модел исхода и функционалне писмености. Настава није „реализација садржаја и градива“, већ планирање и остваривање процеса који одговара потребама конкретне одељења и локалне заједнице. ЗУОВ је припремио програме који су исходно оријентисани, али наша борба је да наставници схвате да је програм материјал из којег они, својим креативним и индивидуалним приступом, стварају час.

У том ланцу, уџбеник се мора мењати. Он не сме бити компилација чињеница које сваки мобилни телефон већ има, већ модел оријентисан на личност и исход. Уџбенички садржај служи да обликује функционално знање, вредности и ставове, а не да од ученика прави „магацине знања“. Ако је уџбеник — штампани или дигитални — већ један магацин знања за којим ученик увек може досећи, чему онда правити други магацин — од ученика.

Како ово системски сјровесити?

— Светске педагошке науке враћају фокус на наставника као кључ успеха. Морамо их мотивисати — кроз каријерно напредовање и алате за размену знања — да имају потребу за континуираним усавршавањем и иновирањем образовних технологија. Учионица није место понављања чињеница, већ место стварања знања.

Наставак реформе захтева: кровни курикулум — који ће бити што општији, с минимализованим садржајем, дајући наставнику пуну слободу; међупредметно повезивање — да се наставник не плаши аутономије и да користи компетенције које повезују различите науке; систем подршке — успостављање линије: ЗУОВ—ментор—директор—наставник.

Како би реформа могла да изгледа, посебно у доба доминације рачунара и услона вештачке интелигенције, када се дигиталне вештине прокламују као крйично важне за будућност?

— Важно је разумети: никада није дошло до увођења модерних технологија у планове и програме као сврхе самој себи, већ се радило на обукама да се те технологије користе како би ученици што боље усвојили предвиђене исходе. Разлика између ученика пре тридесет година и данас је огромна. Та разлика се не огледа само у смањеној пажњи, већ у целокупном односу према свим утицајима које модерно друштво нуди. Природно, морала се мењати и образовна технологија да бисмо данас некога нешто научили. То су оне добре стране о којима сам говорио.

Што се тиче саме наставе, ми у школама нисмо дошли до тачке прекомерности у употреби технологије, али нисмо достигли ни онај задовољавајући ниво. Рећи ћу једноставно — свака образовна технологија имала је свој развојни пут. Прво смо учили усмено, живом речју, затим смо знање преносили преко камених таблица. Писана реч, у било ком облику, допринела је развоју до тачке у којој се данас налазимо. Та иста „камена таблица“ у учионици се мењала — од уџбеника и звучних читанки, преко белих и паметних табли, до образовног видео-материјала, дигиталних уџбеника и, данас, агената вештачке интелигенције који ће поспешивати процес учења.

Ипак, опет се враћам на питање зрелости у употреби и важности јасног методичког рада у учионици. Кроз читаву историју нашег постојања, ништа није заменило наставника. Технологија му је само омогућавала квалитетнији рад, а тај квалитет се, пре свега, односи на социјално-емоционалну интеракцију коју наставник развија с учеником. То је срж која остаје непромењена.

Како би практично изгледала настава без мобилних уређаја, пре свега када говоримо о подучавању информацио-ним технологијама и рачунарима? Како би се то одразило на наставу других предмета, у којима се подучава уз помоћ дигиталних алата?

— Важно је истаћи да је најављена забрана, заправо, и до сада била на снази. Мобилни телефон на часу нема шта да тражи и многи наставници су то доследно захтевали користећи различите методе — од остављања телефона у торбама до посебних места предвиђених за то. Различити предмети и различити методички приступи захтевају другачију употребу технологије, али ниједан предмет не захтева употребу исте методе на сваком часу.

Сам мобилни телефон је апарат чија примарна намена није образовна. С друге стране, имамо читав низ дигиталних ресурса који — јесу намењени настави! Уколико се у школама буду користиле технологије чија је намена искључиво образовна — а како се свет развија, развијаће се и та дигитална средства — употреба мобилних телефона постаје сувишна и непотребна опасност за наставни процес.

Дамир Јелисавчић

ПОВРАТАК ПРИРОДНЕ ДРУШТВЕНОСТИ

— Забрана телефона за време одмора има посебно позитиван утицај јер је то време када деца треба да се друже и остварују социјалну интеракцију. Међутим, погледајте цело друштво: осврните се на неколико минута на улици, на кафиће или било које место где се окупљају људи — свуда ћете видети појединце с телефоном у руци. Човек је биће које се игра, биће које је радознано и, пре свега, биће заједнице. Управо зато верујем да бисмо забраном телефона у школском окружењу веома брзо видели добре резултате у повратку природне друштвености.